

نقش تشخیصی سبک‌های والدگری در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان

فرزانه آدینه وند^۱، دکتر علی قره داغی^۲

۱. کارشناس ارشد مشاوره توان‌بخشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیک، تهران، ایران

۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول).

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره ششم، شماره پنجاه و پنجم، سال ۱۴۰۰، صفحات ۹۸-۸۷

تاریخ وصول: ۱۳۹۹/۰۹/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۱۴

چکیده

استفاده بیش‌ازحد و نادرست از اینترنت و فناوری‌های مرتبط با آن توسط دانش‌آموزان، یکی از مشکلات رایج و مهم جامعه ما است. هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش تشخیصی سبک‌های والدگری در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان بود. طرح پژوهش، تابع تشخیص دوگروهی بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهرستان لنده به تعداد ۴۸۰ نفر در سال تحصیلی در سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸ بودند. به این منظور تعداد ۱۸ نفر دارای اعتیاد به اینترنت و ۱۸ نفر بدون اعتیاد به اینترنت انتخاب شدند و به آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸) و سیاهه سبک‌های والدگری بامریند (۱۹۹۱) پاسخ دادند. داده‌های گردآوری‌شده با آزمون تحلیل تابع تشخیصی تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که با کمک سبک‌های والدگری می‌توان اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی کرد و تحلیل تابع تشخیصی توانست با ۸۶/۱ درصد پیش‌بینی صحیح دانش‌آموزان را به دو گروه با و بدون اعتیاد به اینترنت طبقه‌بندی نماید. می‌توان نتیجه‌گیری کرد عواملی همچون سبک‌های والدگری بر بروز اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان تأثیرگذار است. پیشنهاد می‌شود درمانگران در ارائه راهکارهای کاهش‌دهنده اعتیاد به اینترنت به این سبک‌های والدگری والدین توجه بیش‌تری نمایند.

کلیدواژه: اعتیاد به اینترنت، سبک‌های والدگری، دانش‌آموزان.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره ششم، شماره پنجاه و پنجم، سال ۱۴۰۰

مقدمه

اعتیاد به اینترنت^۱ موضوع تازه و جالبی است که در سال های اخیر مورد توجه قرار گرفته است و با اصطلاحاتی مانند استفاده وسواسی از اینترنت^۲ (گمل، خازال، استودر، باگیو و مارمت^۳، ۲۰۱۹)، مشکلات وابسته به اینترنت^۴ و استفاده مشکل دار از اینترنت^۵ (السام، سامرا و تری^۶، ۲۰۱۹)، استفاده آسیب زا از اینترنت^۷ (ژانگ و بیان، ۲۰۲۰)، رفتار اعتیادی مرتبط با اینترنت^۸ از آن نام برده می شود (یام^۹ و همکاران، ۲۰۱۹). اعتیاد به اینترنت با انگیزه غیرقابل کنترل برای استفاده از آن (ماک، یانگ، واتانابی، راموس و نام^{۱۰}، ۲۰۲۰) و اختصاص زمان بسیار زیاد همراه است (مورنو-گوررو، گومز-گارسیا، لویز-بلمونته و رودریگز-جیمز^{۱۱}، ۲۰۲۰). اعتیاد به اینترنت در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (DSM-5^{۱۲}) به عنوان نوعی وابستگی رفتاری و با ناتوانی در کنترل تکانه های مرتبط با استفاده از اینترنت، شناخته می شود (انجمن روان پزشکی آمریکا^{۱۳}، ۲۰۱۳). اعتیاد به اینترنت در DSM-5 با عنوان اختلال بازی اینترنتی^{۱۴} از آن نام رده است که فقط به یکی از رفتارهای اعتیادی مربوط به اینترنت اشاره دارد؛ که نشان دهنده ی عدم اطمینان از اختلال اعتیادی نامیدن استفاده ی افراطی و مشکل ساز از اینترنت است (بسر، لئوربروکز، بیسچوف، بیسچوف و رومپف^{۱۵}، ۲۰۱۹). انجمن روان پزشکی آمریکا اعتیاد به اینترنت را الگوی استفاده از اینترنت دانسته که موج اختلال عملکردی را در پی داشته و باحالت ناخوشایند درونی از جمله تحمل علائم ترک، تمایل مداوم برای کنترل رفتار، صرف وقت قابل توجه برای امور مرتبط به اینترنت و پرخاشگر هیجان همراه می باشد (انجمن روان پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳).

استفاده بی رویه از اینترنت می تواند شرایطی را فراهم کند که فرد استفاده کننده از آن به این فناوری اعتیاد پیدا کند (یو و سوسمن^{۱۶}، ۲۰۲۰) که این اعتیاد با مشکلاتی همچون اختلالات خوردن (تیلور، گراهام، فلت، والدهر و فیتزمنوس-کرافت^{۱۷}، ۲۰۱۹)، عزت نفس پایین (لانوی^{۱۸} و همکاران، ۲۰۲۰)، اضطراب اجتماعی (کونگ، کوین، هوانگ، ژانگ و لی^{۱۹}، ۲۰۲۰)، افسردگی (نگ^{۲۰} و

1. internet addiction

2. compulsive internet use

3. Gmel, Khazaal, Studer, Baggio & Marmet

4. internet related problems

5. problematic internet use

6. El Asam, Samara & Terry

7. pathological internet use

8. internet related addictive behavior

9. Yam

10. Mak, Young, Watanabe, Ramos & Nam

11. Moreno-Guerrero, Gómez-García, López-Belmonte & Rodríguez-Jiménez

12. diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)

13. American Psychiatric Association

14. internet gaming disorder (IGD)

15. Besser, Loerbroks, Bischof, Bischof & Rumpf

16. Yu & Sussman

17. Taylor, Graham, Flatt, Waldherr & Fitzsimmons-Craft

18. Lannoy

19. Kong, Qin, Huang, Zhang & Lei

20. Ng

همکاران، ۲۰۲۰)، گرایش به خودکشی (چن^۱ و همکاران، ۲۰۲۰)، اضطراب^۲ (ژانگ، یانگ، تو، دیانگ و لائو^۳، ۲۰۲۰) و احساس تنهایی (لیته، رامیرس، آموریم، ویدال و دنیس^۴، ۲۰۲۰) همراه است. با توجه به این مشکلات و شیوع بیشتر آن در دانش‌آموزان (گائو، سون، فو، جیا و ایکسانگ^۵، ۲۰۲۰)، انجام یک پژوهش برای شناسایی عوامل موثر بر اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان ضرورت دارد. یکی از مهمترین عوامل پیش‌بینی کننده اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان سبک‌های والدگری^۶ والدین آنان است (ژانگ، بای، جیانگ، یانگ و ژائو^۷، ۲۰۱۹؛ سون و ویلکینسون^۸، ۲۰۲۰).

سبک‌های والدگری مجموعه‌ای از نگرش‌های تربیتی والدین نسبت به کودک است که منجر به ایجاد جو هیجانی می‌شود که در آن رفتارهای والدین بروز می‌یابد (شیرالی‌نیا، ایزدی و اصلانی، ۱۳۹۸). سبک‌های والدگری والدین بیانگر روابط عاطفی و نحوه ارتباط کلی والدین با فرزندان است (ساربان، عیسی‌مراد و طیبی، ۱۳۹۲). بر اساس نظریه بامریند و شیفر^۹، والدین سه سبک متفاوت برای والدگری دارند که شامل سبک آزادگذاری مطلق^{۱۰}، سبک استبدادی^{۱۱} و سبک اقتدار منطقی^{۱۲} هستند (اوسبورن^{۱۳}، ۲۰۲۰). در سبک والدگری آزادگذاری مطلق از جنبه پذیرش و پاسخ‌دهی در سطح بالاست اما از نظر مطالبه و کنترل پایین است (ون هرویجن، کوری، اندنبرگ، بردا و ون در بورگ^{۱۴}، ۲۰۲۰). بر اساس پیشینه پژوهش والدینی که سبک آزادگذاری مطلق دارند، فرزندان آن‌ها روابط آنلاین و اعتیاد به اینترنتی بیشتری دارند (آلویا و وارن^{۱۵}، ۲۰۱۹). والدین مستبد قوانین، دستورالعمل‌ها و حدود دقیقی را در درون خانواده خود تعیین می‌کنند (ساگرماتا و کارنیل^{۱۶}، ۲۰۲۰). این شیوه والدگری از تقاضای زیاد و پاسخگویی کم برخوردار است و با کنترل شدید بر استقلال کودکان مشخص می‌شود (فیتریانا و پورواستوتی^{۱۷}، ۲۰۲۰). والدین مستبد در روابط والدین و فرزند خود کمبود محبت و گرایش عاطفی نشان می‌دهند و این نوع والدگری با رشد روانی و اجتماعی کودکان ارتباط منفی دارد (حسین‌زاده، عباسی، شاهرخی، مهدوی و برزنجه عطری، ۱۳۹۸). بر اساس پیشینه پژوهش سبک والدگری مستبدانه منجر به استفاده اعتیاد از اینترنت در فرزندان آن‌ها می‌شود (اوزگور^{۱۸}، ۲۰۱۹).

1. Chen
2. anxiety
3. Zhang, Yang, Tu, Ding & Lau
4. Leite, Ramires, Amorim, Vidal & Dinis
5. Gao, Sun, Fu, Jia & Xiang
6. parenting styles
7. Zhang, Bai, Jiang, Yang & Zhou
8. Sun & Wilkinson
9. Baumrind & Sheifer
10. permissive
11. authoritarian
12. authoritative
13. Osborne
14. Van Herwijnen, Corbee, Endenburg, NBeerda & Van der Borg
15. Aloia & Warren
16. Sagarmatha & Karneli
17. Fitriana & Purwastuti
18. Özgür

از طرفی شیوه فرزند پروری مقتدرانه والدین ضمن اینکه برای شخصیت فرزندان شان احترام قائل می شوند ارزش های اجتماعی را القاء می کنند و از درجه بالایی از صمیمیت با فرزندان شان برخوردار هستند (گارسیا، سرا، زاکارس، کالافت و گارسیا، ۲۰۲۰). در مقابل، والدین با شیوه سهل گیرانه تقاضای کم و پاسخگویی بالایی دارند. این شیوه با عدم نظارت، کنترل و انضباط مشخص می شود (حسین زاده، عباسی، شاهرخی، مهدوی و برزنجه عطری، ۱۳۹۸). بر اساس پیشینه پژوهش سبک اقتدار منطقی در فرزندپروری باعث ایجاد صمیمیت در بین فرزندان و والدین شده و همین امر باعث می شود آنان روابط بهتری باهم داشته باشند و کمتر وقت خود را صرف اینترنت کنند (یافه و سروسی^۲، ۲۰۱۹). در مجموع بر اساس آنچه گفته سبک های والدگری نقش مهمی در تبیین اعتیاد به اینترنت دانش آموزان دارند؛ اما تاکنون مطالعه ای که توانسته باشد نقش تشخیصی این سبک های والدگری را بر پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانش آموزان نشان داده باشد وجود ندارد. این پژوهش در راستای رفع این خلاء پژوهشی به این سوال پاسخ داده است که آیا سبک های والدگری قادر به تشخیص و طبقه بندی دانش آموزان به دو گروه با و بدون اعتیاد به اینترنت می باشند؟

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی و دارای طرح تابع تشخیص دو گروهی بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهرستان لنده استان کهگیلویه و بویراحمد در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ به تعداد ۴۸۰ نفر بودند. بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۲۱۳ نفر برآورد شد که این دانش آموزان به پرسشنامه اعتیاد به اینترنت و مادران آنها به سبک های والدگری پاسخ دادند. بعد از بررسی پاسخنامه ها تعداد ۱۸ نفر نمره بالاتر از ۴۰ (نقطه برش پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ) کسب کردند و برای همسازی گروه عادی با آنان تعداد ۱۸ نفر نیز دانش آموز بدون اعتیاد به اینترنت (نمره زیر ۴۰ در پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ) انتخاب شدند. لذا پاسخنامه های سبک های والدگری این دو گروه ۱۸ نفره با روش های آماری مناسب تحلیل شدند. برای تحلیل داده ها از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل تابع تشخیصی یا تحلیل تمیزی^۳) با نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد.

ابزار پژوهش

آزمون اعتیاد به اینترنت^۴ یانگ^۵ (۱۹۹۸): این آزمون به روش لیکرت نمره گذاری می شود. این آزمون دارای ۲۰ سوال است و هر سوال در یک طیف لیکرت از ۱ تا ۵ نمره گذاری می شود. سوالات به ترتیب زیر نمره گذاری می شوند به این صورت که به گزینه به ندرت نمره ۱، گاه گاهی نمره ۲، غالباً نمره ۳، به کرات نمره ۴ و همیشه نمره ۵ تعلق می گیرد. نمره زیر ۴۰ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره بالاتر از ۴۰ نشان دهنده کاربر معتاد به اینترنت است (تاتنو^۶ و همکاران، ۲۰۱۹). در نسخه هنجاریابی شده آن همسانی درونی آن با آلفای کرونباخ بررسی و ضریب ۰/۸۸ به دست آمده است (علوی، اسلامی، مراشی، نجفی، جنتی فرد و رضاپور، ۱۳۸۹).

1. Garcia, Serra, Zacaes, Calafat & Garcia

2. Yaffe & Seroussi

3. discriminant function

4. Internet Addiction Test (IAT)

5. Young

6. Tateno

روایی و اگرایی با اهمال‌کاری تحصیلی در سطح $0/001$ معنی‌داری گزارش شده است (حمیدی، نجف‌آبادی و نمازیان نجف‌آبادی، 1394). روایی محتوایی و افتراقی آزمون $0/50$ و پایایی با آلفای کرونباخ $0/88$ ، تصنیف $0/82$ و بازآزمایی $0/79$ به‌دست آمده است (بیانی، اکبری، تربتی نژاد و مقدم، 1395). در یک پژوهش برای بررسی اعتبار آزمون از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب $0/73$ محاسبه شده است (ویسی و دلقدی، 1398). در خارج کشور برای بررسی اعتبار آزمون از همسانی درونی استفاده شده که ضریب آلفای کرونباخ $0/91$ به‌دست آمده است (سرنجا، وجملکا و راجتر، 2019). همچنین در یک پژوهش دیگر اعتبار آزمون با آلفای کرونباخ محاسبه شده است که ضریب $0/91$ به‌دست آمده است که نشان دهنده اعتبار بسیار بالای آزمون است (پانوا، کاربونل، چامارو و پورتا-کورتس²، 2020). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ کل سؤالات $0/91$ به دست آمد.

سیاهه سبک‌های والدگری بامریند³ (1991): این سیاهه شامل 30 سوال دارد و سه سبک آزادگذاری مطلق با سؤالات 1، 6، 10، 13، 14، 17، 19، 21، 24 و 28؛ استبدادی با سؤالات 2، 3، 7، 9، 12، 16، 18، 25، 23، 26 و 29؛ اقتدار منطقی با سؤالات 4، 5، 8، 11، 15، 20، 22، 23، 27 و 30 را اندازه‌گیری می‌کند. شیوه نمره‌گذاری از 0 تا 4 بوده به این صورت که کاملاً مخالفم 0 نمره، مخالفم 1 نمره، تقریباً مخالفم 2 نمره، موافقم 3 نمره و کاملاً موافقم 4 نمره تعلق می‌گیرد (فیاض، عامری و بشارت، 1394). در داخل ایران روایی همزمان با ضریب همبستگی بررسی و میانگین 29 سوال اول و با سوال 30 مقدار $0/81$ به‌دست آمده است (سجادی، سرابیان و شریفی درآمدی، 1392). در یک پژوهش دیگر آلفای کرونباخ آزادگذاری مطلق $0/73$ ، استبدادی $0/73$ و اقتدار منطقی $0/69$ به دست آمد (موذنی، آقایی و گلپور، 1393). در خارج کشور نیز برای بررسی همسانی درونی سیاهه از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضرایب آلفای کرونباخ برای آزادگذاری مطلق $0/78$ ، استبدادی $0/67$ و اقتدار منطقی $0/74$ گزارش شده است (الیسورپ، اولدسن و فازیو⁴، 2014). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ سبک آزادگذاری مطلق $0/72$ ، استبدادی $0/77$ و اقتدار منطقی $0/79$ به دست آمد.

یافته‌ها

جدول 1. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دو گروه از دانش‌آموزان با و بدون اعتیاد به اینترنت

متغیرهای پژوهش	گروه بدون اعتیاد به اینترنت		گروه با اعتیاد به اینترنت		نرمال بودن
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
سبک آزادگذاری مطلق	19/44	3/93	27/44	3/67	کجی
سبک استبدادی	23/17	3/90	29/44	1/50	کجی
سبک اقتدار منطقی	44/00	2/66	43/06	0/80	کشیدگی

جدول 1- یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دو گروه دانش‌آموزان با و بدون اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای مشاهده شده در پژوهش حاضر از دو شاخص رایج برای بررسی نرمال بودن، شامل کجی و کشیدگی

1. Černja, Vejmelka & Rajter

2. Panova, Carbonell, Chamorro & Puerta-Cortés

3. Baumrind Parenting Style Inventory (BPSI)

4. Ellithorpe, Ewoldsen & Fazio

استفاده شد که مقدار چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در بازه (۲- تا ۲) قرار دارد که این نشان می‌دهد توزیع متغیرها از چولگی و کشیدگی نرمال برخوردارند؛ بنابراین، توزیع تمامی متغیرهای پژوهش نرمال است؛ بنابراین، توزیع تمامی متغیرهای پژوهش نرمال است.

جدول ۲. نتایج آزمون برابری میانگین‌ها و ماتریس ضرایب استاندارد و ساختاری متغیرهای پژوهش

متغیرهای پیش بین	لامبدای ویلکز	آماره F	درجه آزادی	درجه آزادی	معناداری	ضرایب ساختار	ضرایب استاندارد
			۱	۲			
سبک آزادگذاری مطلق	۰/۴۶۰*	۳۹/۸۹۵	۱	۳۴	۰/۰۰۱	۰/۷۳۳	۰/۶۸۷
سبک استبدادی	۰/۴۵۶*	۴۰/۶۱۲	۱	۳۴	۰/۰۰۱	۰/۷۲۶	۰/۶۷۵
سبک اقتدار منطقی	۰/۳۴۲*	۲/۰۸۴	۱	۳۴	۰/۰۴۸	-۰/۱۶۶	-۰/۰۴۳

* مقادیر آماره F در سطح $P < ۰/۰۱$ معنی‌دار هستند.

در جدول ۲ نتایج آزمون برابری میانگین‌ها ارائه شده است که نتایج بیان‌کننده تفاوت بین میانگین دو گروه در متغیر سبک‌های والدگری بود. همچنین ضرایب استاندارد و ساختاری متغیرهای پژوهش در جدول فوق آمده است و متغیرهای با ضرایب ساختاری ۰/۳ و بالاتر، نسبت به سایر پیش‌بین‌ها در تعیین بعد ایجاد شده توسط تابع تشخیص، اهمیت بالاتری دارند. بر اساس نتایج جدول ۲ سبک‌های والدگری بر اعتیاد به اینترنت معنادار بودند.

جدول ۳. خلاصه نتایج تابع‌های تشخیصی

شاخص	آماره
تابع	۱
مقدار ویژه	۲/۲۲۵
همبستگی کانونی	۰/۶۹۰
مجذور همبستگی کانونی (ضریب تعیین)	۰/۲۲۴
لامبدای ویلکز	۰/۳۱۰
درجه آزادی	۳
معناداری	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۳- حاصل از تحلیل تابع تشخیصی و بررسی تابع‌های متعارف^۱ نشان داد که با توجه به مقدار ویژه^۲ و همبستگی کانونی به‌دست‌آمده، می‌توان گفت که تابع تشخیص از قدرت تمیز خوبی برای تمایز دو گروه دانش‌آموزان با و بدون اعتیاد به اینترنت برخوردار است و حدود ۶۹٪ درصد از واریانس تفاوت دو گروه ناشی از متغیرهای پیش‌بین است. همچنین با توجه به مقدار لامبدای ویلکز، درجه آزادی تابع و معناداری آن، نتایج بیان‌کننده معناداری تابع تشخیص است. در جدول ۴ نتایج حاصل از طبقه‌بندی گروه‌ها توسط تابع تشخیص آمده است.

1. canonical functions

2. eigenvalue

جدول ۴. فراوانی و درصد نتایج طبقه بندی در گروه های با و بدون اعتیاد به اینترنت

کل	عضویت در گروه پیش بینی شده		گروه	تعداد
	با اعتیاد به اینترنت	بدون اعتیاد به اینترنت		
۱۸ نفر	۴	۱۴	بدون اعتیاد به اینترنت	
۱۸ نفر	۱۷	۱	با اعتیاد به اینترنت	
%۱۰۰	%۲۲/۲	%۷۷/۸	بدون اعتیاد به اینترنت	درصد
%۱۰۰	%۹۴/۴	%۵/۶	با اعتیاد به اینترنت	
	۸۶/۱ درصد		پیش بینی عضویت گروهی	

جدول ۴ خلاصه مفیدی از موفق بودن یا نبودن تابع تشخیصی را نشان می دهد. به عبارتی، جدول کلیتی از عضویت گروه ها (با و بدون اعتیاد به اینترنت) را نشان می دهد. طبق آماره های ارائه شده در جدول ۱۴ نفر (۷۷/۸ درصد) از دانش آموزان بدون اعتیاد به اینترنت و ۱۷ نفر (۹۴/۴ درصد) دانش آموزان با اعتیاد به اینترنت به طور صحیح تشخیص داده شده اند. نرخ موفقیت در این تشخیص ۸۶/۱ درصد به عنوان پیش بینی عضویت گروهی برای تابع به دست آمده است. به طوری که می توان گفت که تابع (سبک های والدگری) در ۸۶/۱ درصد موارد، پیش بینی درستی برای طبقه بندی (تمایز) دانش آموزان در گروه های با و بدون اعتیاد به اینترنت را دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش تشخیصی سبک های والدگری در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانش آموزان بود. نتایج نشان داد که با کمک سبک های والدگری می توان اعتیاد به اینترنت را پیش بینی کرد و تحلیل تابع تشخیصی توانست با ۸۶/۱ درصد پیش بینی صحیح دانش آموزان را به دو گروه با و بدون اعتیاد به اینترنت طبقه بندی نماید. می توان نتیجه گیری کرد عواملی همچون سبک های والدگری بر بروز اعتیاد به اینترنت دانش آموزان تأثیرگذار است. این نتیجه به دست آمده با نتایج تحقیقات ژانگ، بای، جیانگ، یانگ و ژائو (۲۰۱۹)، سون و ویلکینسون (۲۰۲۰)، آلیا و وارن (۲۰۱۹)، اوزگور (۲۰۱۹)، یافه و سروس (۲۰۱۹) همسویی دارد. در تبیین نقش تشخیصی سبک آزادگذاری مطلق در پیش بینی اعتیاد به اینترنت می توان گفت والدین دارای سبک آزادگذاری مطلق از نظر پذیرندگی پاسخ دهندگی در سطح بالا و از نظر درخواست و کنترل در سطح پایینی هستند. آن ها نسبت به رفتارهای فرزندان خود بسیار اغماض کننده و در رفتار آن ها کمتر کنترل دارند. این والدین از درگیری پرهیز کرده، تمایل به رقابت و صمیمیت دارند و دلشان نمی خواهد که از نظر فرزندان نمونه ای از اقتدار و استبداد باشند (خانجانی، قنبری و نعیمی، ۱۳۹۸). همچنین این والدین در خانه قوانین خاصی ندارند و فرزندان آن ها ممکن است دچار مشکلات روانی و رفتاری شوند. زمانی که قوانین خاصی برای کنترل فرزندان وجود نداشته باشد، میزان رفتارهای ناپخته و نا به هنجار در فرزندان نیز افزایش می یابد (طباطبایی زاد و اکبری بلوطبندگان، ۱۳۹۵)؛ بنابراین آزادگذاری مطلق و در دسترس بودن اینترنت، زمینه را برای استفاده بیش از حد از این فناوری فراهم می کند. نبود کنترل کافی روی فرزند و متنوع بودن فضای مجازی با انواع سرگرمی ها و بازی های اینترنتی زمینه ساز اعتیاد به اینترنت در فرزندان می باشد. لذا منطقی است که گفته شود سبک آزادگذاری مطلق نقش تشخیصی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دارد.

در تبیین نقش تشخیصی سبک استبدادی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت می توان گفت در خانواده های مستبد برخلاف خانواده های با اقتدار منطقی که رابطه متعادل و حساب شده است بر قدرت والدین بیش از اندازه تأکید می شود. والدین مستبد می کوشند تا رفتارها

و نگرش های فرزندان خود را در مطابقت با مجموعه استانداردهای تدوین شده از طرف قدرت های بالا شکل دهی، کنترل و ارزیابی کنند. آن ها اطاعت را تنها راه برای جلوگیری از تعارض هنگام اختلاف عقاید و رفتارهای کودک با تفکرات والدین می دانند و معتقدند که کودک باید جایگاه والدین را درک نموده و به آن ها احترام بگذارد. در چنین خانواده ای، تصمیم گیرنده و تعیین کننده وظایف دیگر اعضای خانواده فرد مستبد است و چندان به امیال و خواسته های فرزندان توجه نمی شود (الهامی، کریمی ثانی و فتحی آذر، ۱۳۹۶)؛ بنابراین در سایه چنین جوی تعارضات زیادی می تواند بین اعضای خانواده شکل بگیرد. این بدان معنا است که با افزایش تعارض، گسستگی و سبک خانوادگی مستبد در خانواده، میزان اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی افزایش می یابد. لذا منطقی است که گفته شود سبک استبدادی نقش تشخیصی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دارد.

در تبیین نقش تشخیصی سبک اقتدار منطقی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت می توان گفت نظارت والدین و محافظت به موقع از فرزندان، رفتار نوجوانان را تحت تأثیر قرار می دهد و نوجوان را متوجه موقعیت های خطرناک در محیط اطراف می کند و از این رو در جلوگیری از ارتباطات با همسالان منحرف و نا به هنجار تلاش می کنند. در واقع نظارت والدین به عنوان یک راه انتقال در مسیر به هنجار می باشد؛ بنابراین زمانی والدین با رفتارهای مقتدرانه با فرزند خود برخورد می کنند، هم به فرزند تلنگری می زنند که مواظب رفتار خود باشد و هم اینکه فرزند نسبت به رفتار خود آگاه تر می شود. از این رو، زمانی که والدین سبک والدگری اقتدار منطقی را بکار می گیرند، فرزند را در مسیر درست زندگی قرار می دهند (طباطبایی زاد و اکبری بلوطینگان، ۱۳۹۵). از طرفی والدین مقتدری که پذیرنده و پاسخ دهنده هستند و کنترل متوسطی را اعمال می کنند، در تحول شایستگی اجتماعی فرزندان خود در مقایسه با سبک های والدگری آزادگذاری مطلق و مستبدانه به میزان بیشتری تسهیل کننده هستند. در مقابل، نظارت و کنترل ضعیف، استفاده نامتناسب از کنترل و یک ارتباط هیجانی منفی بین والدین و کودک به طور وسیعی با بزهکاری کلی یا مشکلات رفتاری آنان در آینده مرتبط بوده است (الهامی، کریمی ثانی و فتحی آذر، ۱۳۹۶). در واقع وجود حمایت والدینی قوی می تواند منجر به احساس شایستگی و ارزشمندی در فرزندان شود. در چنین شرایط خانوادگی فرزندان کمتر از اینترنت و شبکه های مجازی مرتبط با آن به عنوان راه فراری از واقعیت استفاده می کنند. لذا منطقی است که گفته شود سبک اقتدار منطقی نقش تشخیصی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دارد. در استفاده از نتایج باید دقت داشت که یافته های این تحقیق، محدود به دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهرستان لنده استان کهگیلویه و بویراحمد بوده است، بنابراین در تعمیم نتایج به دانش آموزان دیگر شهرها باید محتاطانه عمل کرد. انجام این پژوهش با روش نمونه گیری در دسترس و حجم نمونه کمتری مقدور بود. در صورتی که نمونه بزرگ تری در دسترس بود این احتمال وجود داشت که نتایج متفاوت تری از نتیجه به دست آمده از پژوهش حاضر به دست می آمد. این پژوهش بر روی دانش آموزان دختر شهرستان لنده استان کهگیلویه و بویراحمد انجام شده است لذا برای تعمیم پذیری بیشتر نتایج پیشنهاد می شود پژوهشگران چنین پژوهش هایی را در سایر شهرها و بر روی پسران نیز تکرار کنند تا شواهدی از روابط به دست آمده فراهم شود. پیشنهاد می شود که مدل پژوهش حاضر یعنی نقش تشخیصی سبک های والدگری بر اساس سایر کارکردهای والدینی مانند خودکارآمدی والدینی، فراوالدگری، جو عاطفی خانواده و غیره نیز مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد می شود در صورت امکان با انتخاب نمونه با حجم بیشتر و برگزیدن روش نمونه گیری تصادفی محدودیت پژوهش حاضر را برطرف کنند تا نتایج متفاوت تری از نتیجه به دست آمده از

پژوهش حاضر به دست آید. دستاوردها و پیامدهای این پژوهش را می‌توان در دو سطح نظری و عملی مطرح کرد. در سطح نظری، یافته‌های پژوهش می‌توانند با تبیین نحوه اثرگذاری سبک‌های والدگری به گسترش دانش، ادبیات نظری، مفاهیم، تئوری‌ها و مدل‌های موجود در زمینه اعتیاد به اینترنت کمک کنند. همچنین، نتایج پژوهش حاضر می‌تواند راهگشای پژوهش‌های جدیدتر به منظور گسترش دانش روان‌شناختی در زمینه عوامل مؤثر بر شکل‌گیری اعتیاد به اینترنت شود. در سطح عملی، از یافته‌های این پژوهش می‌توان در جهت تدوین برنامه‌ها و مداخله‌های آموزشی درمانگری در سازمان‌های ذی‌ربط مانند سازمان آموزش و مراکز مشاوره جهت طراحی مداخلاتی مانند آموزش سبک‌های والدگری، والدگری مثبت، آموزش والدگری مبتنی بر ذهن‌آگاهی و سایر مداخلات مرتبط به خانواده به بهبود و کاهش اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان کمک شود و مشاوران، درمانگران و روانشناسان بالینی می‌توانند بر این اساس از نتایج این پژوهش استفاده کنند.

منابع

- بیانی، ع.، اکبری، ح.، تربتی نژاد، ف.؛ و مقدم، ز. (۱۳۹۵). رابطه بین خودکارآمدی و فرسودگی تحصیلی با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان. *مجله پیشگیری و سلامت*، ۲ (۳)، ۴۳-۵۲.
- حسین زاده، م.، عباسی، پ.، شاهرخی، ح.، مهدوی، ن.، برزنجی عطری، ش. (۱۳۹۸). شیوه‌های فرزندپروری مادران و ارتباط آن با مشکلات هیجانی-رفتاری کودکان مبتلا به اختلال طیف اوتیسم مراجعه‌کننده به مرکز اوتیسم دانشگاه علوم پزشکی تبریز. *مجله دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه*، ۷(۴)، ۱۱-۲۲.
- حمیدی، ف.، نجف آبادی، م.؛ و نمازیان نجف آبادی، ث. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان متوسطه، *مجله علمی و پژوهش فناوری آموزش و یادگیری*، ۱ (۳۳)، ۸۹-۱۰۶.
- خانجانی، م.، قنبری، ف.؛ و نعیمی، ا. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک‌های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۰(۳۷)، ۱۲۱-۱۴۲.
- ساربان، ح.، عیسی‌مراد، ا.؛ و طیبی، ز. (۱۳۹۲). ارتباط نگرش‌های تربیتی والدین با ابعاد سلامت روانی-اجتماعی (خودپنداره و تعامل اجتماعی) نوجوانان دختر. *مجله روان‌شناسی مدرسه*، ۲(۳)، ۹۷-۱۲۴.
- سجادی، م.، سرایبان، س.؛ و شریفی درآمدی، پ. (۱۳۹۲). مقایسه پرخاشگری نوجوانان بر اساس سبک‌های والدگری والدین و سبک‌های دبستگی والد-فرزند، *مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران*، ۳۱(۴)، ۲۸۹-۳۰۶.
- شیرالی نیا، خ.، ایزدی، م.؛ و اصلانی، خ. (۱۳۹۸). نقش واسطه‌ای استرس فرزندپروری، کیفیت رابطه مادر-کودک و سلامت روان مادر در رابطه بین فرزندپروری ذهن‌آگاهانه و مشکلات رفتاری کودکان. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۰(۳۸)، ۱۴۶-۱۳۵.
- طباطبایی‌زاد، ا.؛ و اکبری بلوطینگان، ا. (۱۳۹۵). پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت و اضطراب اجتماعی براساس سبک‌های فرزند پروری در نوجوانان شهر سبزوار. *مجله آموزش و سلامت جامعه*، ۳(۴)، ۵۲-۵۸.
- علوی، س.، اسلامی، م.، مراثی، م.، نجفی، م.، جنتی‌فرد، ف.؛ و رضاپور، ح. (۱۳۸۹). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ. *مجله علوم رفتاری*، ۴(۳)، ۱۸۳-۱۸۹.

- فیاض، ر.، عامری، ف؛ و بشارت، م. (۱۳۹۴). مقایسه بین سبکهای والدگری والدین و استحکام من فرزندان، *رویش روانشناسی*، ۱۰۴(۱۰)، ۱۰۹-۱۲۶.
- موذنی، ط.، آقایی، ا؛ و گل پرور، م. (۱۳۹۳). پیش‌بینی سبک‌های دلبستگی فرزندان بر اساس شیوه‌های والدگری والدین، *نشریه آموزش و ارزشیابی*، ۷(۲۵)، ۸۷-۹۹.
- الهامی، ش.، کریمی ثانی، پ؛ و فتحی آذر، س. (۱۳۹۶). رابطه سبک‌های دلبستگی و سبک‌های فرزندپروری با میزان فعالیت در شبکه‌های اجتماعی مجازی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان سلماس. *مجله ایده‌های نوین در روانشناسی*، ۱(۲)، ۱-۸.
- ویسی، س؛ و دلفندی، ع. (۱۳۹۸). نقش ممیزی ویژگی‌های شخصیتی در تشخیص دانش‌آموزان دارای اعتیاد به اینترنت (آزمون سه مدل شخصیتی کاستا-مک کری، هگزاکو و جایگزین زاگرن-کلمن). *پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۴(۳۸)، ۱-۳.
- Aloia, L. S., & Warren, R. (2019). Quality Parent–Child Relationships: The Role of Parenting Style and Online Relational Maintenance Behaviors. *Communication Reports*, 32(2), 43-56.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- Ausín, B., Muñoz, M., Martín, T., Pérez-Santos, E., & Castellanos, M. Á. (2019). Confirmatory factor analysis of the Revised UCLA Loneliness Scale (UCLA LS-R) in individuals over 65. *Aging & mental health*, 23(3), 345-351.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Besser, B., Loerbroks, L., Bischof, G., Bischof, A., & Rumpf, H. J. (2019). Performance of the DSM-5-based criteria for Internet addiction: A factor analytical examination of three samples. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(2), 288-294.
- Černja, I., Vejmelka, L., & Rajter, M. (2019). Internet addiction test: Croatian preliminary study. *BMC psychiatry*, 19 (1), 388.
- Chen, R., Liu, J., Cao, X., Duan, S., Wen, S., Zhang, S., & Lu, J. (2020). The relationship between mobile phone use and suicide-related behaviours among adolescents: the mediating role of depression and interpersonal problems. *Journal of Affective Disorders*, 1(1), 1-10.
- El Asam, A., Samara, M., & Terry, P. (2019). Problematic internet use and mental health among British children and adolescents. *Addictive behaviors*, 90 (1), 428-436.
- Ellithorpe, M. E., Ewoldsen, D. R., & Fazio, R. H. (2014). Socialization of Dissonance Processes Reports of Parenting Style Experienced During Childhood Moderate Dissonance Reactions. *Social Psychological and Personality Science*, 5(1), 84-91.
- Fitriana, L., & Purwastuti, L. A. (2020). The Influence of Authoritarian Parenting on the Development of Early Childhood Creativity. *Jurnal Pendidikan Progresif*, 10(2), 267-278.
- Gao, Q., Sun, R., Fu, E., Jia, G., & Xiang, Y. (2020). Parent–child relationship and smartphone use disorder among Chinese adolescents: The mediating role of quality of life and the moderating role of educational level. *Addictive behaviors*, 101(1), 1-10.
- Garcia, O. F., Serra, E., Zacaes, J. J., Calafat, A., & Garcia, F. (2020). Alcohol use and abuse and motivations for drinking and non-drinking among Spanish adolescents: do we know enough when we know parenting style?. *Psychology & health*, 35(6), 645-664.
- Gmel, G., Khazaal, Y., Studer, J., Baggio, S., & Marmet, S. (2019). Development of a short form of the compulsive internet use scale in Switzerland. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 28(1), 17-65.

- Kong, F., Qin, J., Huang, B., Zhang, H., & Lei, L. (2020). The effect of social anxiety on mobile phone dependence among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *Children and Youth Services Review, 108*(1), 1-10.
- Lannoy, S., Chatard, A., Selimbegovic, L., Tello, N., Van der Linden, M., Heeren, A., & Billieux, J. (2020). Too good to be cautious: High implicit self-esteem predicts self-reported dangerous mobile phone use. *Computers in Human Behavior, 103*(1), 208-213.
- Leite, Â., Ramires, A., Amorim, S., Vidal, D. G., & Dinis, M. A. P. (2020). Psychopathological Symptoms and Loneliness in Adult Internet Users: A Contemporary Public Health Concern. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(3), 856-873.
- Mak, K. K., Young, K. S., Watanabe, H., Ramos, M. S., & Nam, J. K. (2020). Crosscultural Measurement Invariance of the Internet Addiction Test-Revised (IAT-R) Among Japanese and Filipino University Students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 1*(1), 1-10.
- Moreno-Guerrero, A. J., Gómez-García, G., López-Belmonte, J., & Rodríguez-Jiménez, C. (2020). Internet addiction in the web of science database: a review of the literature with scientific mapping. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17* (8), 2753.
- Neelapajit, A., Pinyopornpanish, M., Simcharoen, S., Kuntawong, P., Wongpakaran, N., & Wongpakaran, T. (2018). Psychometric properties of a Thai version internet addiction test. *BMC research notes, 11* (1), 69.
- Ng, K. C., Wu, L. H., Lam, H. Y., Lam, L. K., Nip, P. Y., Ng, C. M., ... & Leung, S. F. (2020). The relationships between mobile phone use and depressive symptoms, bodily pain, and daytime sleepiness in Hong Kong secondary school students. *Addictive behaviors, 101*(1), 1-10.
- Osborne, R. E. (2020). All in the Family: Parenting Style and Risk Behavior in College Students. *Journal of Psychology, 8*(1), 1-7.
- Özgür, H. (2019). Online Game Addiction among Turkish Adolescents: The Effect of Internet Parenting Style. *Malaysian Online Journal of Educational Technology, 7*(1), 47-68.
- Panova, T., Carbonell, X., Chamarro, A., & Puerta-Cortés, D. X. (2020). La investigación del Internet Addiction Test desde una perspectiva intercultural: España, Estados Unidos y Colombia. *Adicciones*.
- Sagarmatha, G., & Karneli, Y. (2020). Relationship Of Authoritary Parents Patterns (Authoritarian Parenting Style) Towards Aggressive Students' Behavior And Its Implications In Counseling And Counseling Services. *Jurnal Neo Konseling, 2*(4), 1-10.
- Sun, Y., & Wilkinson, J. S. (2020). Parenting Style, Personality Traits, and Interpersonal Relationships: A Model of Prediction of Internet Addiction. *International Journal of Communication, 14*, 23.
- Tateno, M., Teo, A. R., Ukai, W., Kanazawa, J., Katsuki, R., Kubo, H., & Kato, T. A. (2019). Internet addiction, smartphone addiction, and Hikikomori trait in Japanese young adult: Social isolation and social network. *Frontiers in psychiatry, 10*.
- Taylor, C., Graham, A. K., Flatt, R. E., Waldherr, K., & Fitzsimmons-Craft, E. E. (2020). Current state of scientific evidence on Internet-based interventions for the treatment of depression, anxiety, eating disorders and substance abuse: an overview of systematic reviews and meta-analyses. *European Journal of Public Health, 1*(1), 1-10.
- Van Herwijnen, I. R., Corbee, R. J., Endenburg, N., Beerda, B., & Van der Borg, J. A. (2020). Permissive parenting of the dog associates with dog overweight in a survey among 2,303 Dutch dog owners. *PloS one, 15*(8), e0237429.

- Yaffe, Y., & Seroussi, D. E. (2019). Problematic Internet use in Israeli-Arab adolescent males: Do parenting styles matter?. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 13(4), 1-10.
- Yam, C. W., Pakpour, A. H., Griffiths, M. D., Yau, W. Y., Lo, C. L. M., Ng, J. M., & Leung, H. (2019). Psychometric testing of three Chinese online-related addictive behavior instruments among Hong Kong university students. *Psychiatric quarterly*, 90(1), 117-128.
- Young, K. S. (1998). Caught in the net: how to recognize the signs of internet addiction - and a winning strategy for recovering. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Yu, S., & Sussman, S. (2020). Does Smartphone Addiction Fall on a Continuum of Addictive Behaviors?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (2), 422-430.
- Zhang, G., Yang, X., Tu, X., Ding, N., & Lau, J. T. (2020). Prospective relationships between mobile phone dependence and mental health status among Chinese undergraduate students with college adjustment as a mediator. *Journal of affective disorders*, 260(1), 498-505.
- Zhang, M., & Bian, Y. (2020). An analysis of the brain structures underlying the link between pathological Internet use and anxiety. *Addictive Behaviors*, 1(1), 1-10.
- Zhang, R. P., Bai, B. Y., Jiang, S., Yang, S., & Zhou, Q. (2019). Parenting styles and internet addiction in Chinese adolescents: Conscientiousness as a mediator and teacher support as a moderator. *Computers in Human Behavior*, 101, 144-150.